

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 12ης Οκτωβρίου 2010*

Στην υπόθεση C-499/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Vestre Landsret (Δανία) με απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Νοεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Ingeniørforeningen i Danmark, εξ ονόματος του Ole Andersen,

κατά

Region Syddanmark,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, Α. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, Κ. Lenaerts, J.-C. Bonichot και Α. Arabadjiev, προέδρους τμήματος, Γ. Αρέστη, Α. Borg Barthet, Μ. Plešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen, Ρ. Lindh (εισηγήτρια) και Τ. von Danwitz δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 23ης Φεβρουαρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Ingeniørforeningen i Danmark, εξ ονόματος του O. Andersen, εκπροσωπούμενο από τον K. Schioldann, advokat,
- η Region Syddanmark, εκπροσωπούμενη από τον M. Ulrich, advokat,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Bering Liisberg και την B. Weis Fogh,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Lumma και J. Möller,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Ινάν,

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. M. Wissels και M. de Mol,

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους N. B. Rasmussen, J. Enegren και S. Schönberg,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελία που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 6ης Μαΐου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ζητείται η ερμηνεία του άρθρου 6 της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303, σ. 16).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Ingeniørforeningen i Danmark και της Region Syddanmark με αντικείμενο την απόλυση του O. Andersen.

Το νομικό πλαίσιο

Οι ρυθμίσεις του δικαίου της Ένωσης

- 3 Η εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/78 διαλαμβάνει τα εξής:

«Η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για την πραγματοποίηση των στόχων που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και για την ενθάρρυνση της ποικιλομορφίας στην απασχόληση. εντούτοις, η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας μπορεί να δικαιολογείται υπό ορισμένες περιστάσεις και, συνεπώς, απαιτούνται ειδικές διατάξεις οι οποίες μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την κατάσταση των κρατών μελών. Συνεπώς, ο διαχωρισμός μεταξύ της διαφορετικής μεταχείρισης που δικαιολογείται με βάση θεμιτούς στόχους των πολιτικών απασχόλησης, αγοράς εργασίας και επαγγελματικής κατάρτισης και των απαγορευμένων διακρίσεων είναι ουσιαστικής σημασίας.»

- 4 Κατά το άρθρο 1 αυτής, η οδηγία 2000/78 έχει ως σκοπό τη «θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη».

- 5 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/78, με επικεφαλίδα «Η έννοια των διακρίσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

- α) συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο,
- β) συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική ενδέχεται να προκαλέσει μειονεκτική μεταχείριση ενός προσώπου μιας ορισμένης θρησκείας ή πεποιθήσεων, με μια ορισμένη ειδική ανάγκη, μιας ορισμένης ηλικίας, ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε σχέση με άλλα άτομα, εκτός εάν:
- i) η εν λόγω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική δικαιολογείται αντικειμενικά από ένα θεμιτό στόχο και τα μέσα για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία, ή
- ii) για τα πρόσωπα με κάποιο μειονέκτημα, ο εργοδότης ή κάθε πρόσωπο ή οργανισμός έναντι του οποίου ισχύει η παρούσα οδηγία υποχρεούται, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, να λάβει κατάλληλα μέτρα, ανταποκρινόμενα στην

αρχή που θέτει το άρθρο 5, με σκοπό την εξάλειψη των μειονεκτημάτων που συνεπάγεται η εν λόγω διάταξη, κριτήριο ή πρακτική.

[...]»

- 6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, επιγραφόμενο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά:

- α) τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, συμπεριλαμβανομένων των προαγωγών,
- β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής πείρας,
- γ) τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών,

δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε μια οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε οργάνωση τα μέλη της οποίας ασκούν ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που χορηγούνται από τέτοιες οργανώσεις.»

7 Κατά το άρθρο 6 της οδηγίας 2000/78, με τίτλο «Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας»:

«1. Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) τον καθορισμό ελάχιστων όρων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση,

- γ) τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

2. Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή την αποδοχή σε παροχές συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τα καθεστώτα αυτά διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζόμενους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.»

Οι εθνικές ρυθμίσεις

- 8 Ο νόμος περί εργαζομένων [lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven)] περιλαμβάνει, στο άρθρο 2a, τις ακόλουθες διατάξεις σχετικά με την ειδική αποζημίωση απολύσεως:

«1. Σε περίπτωση απολύσεως μισθωτού εργαζομένου ο οποίος έχει απασχοληθεί ανελλιπώς στην ίδια επιχείρηση επί δώδεκα, δεκαπέντε ή δεκαοκτώ έτη, ο εργοδότης, αν καταγγείλει τη σχέση εργασίας, υποχρεούται να καταβάλει στον εργαζόμενο ποσό αποζημίωσης ίσο προς έναν, δύο ή τρεις μισθούς αντιστοίχως.

2. Η διάταξη της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που, κατά τον χρόνο που καταγγέλλεται και λύεται η σχέση εργασίας, ο εργαζόμενος δικαιούται συντάξεως γήρατος.

3. Δεν οφείλεται αποζημίωση απολύσεως, στην περίπτωση που ο εργαζόμενος, κατόπιν της καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη, πρόκειται να λάβει σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη και ο εργαζόμενος είχε υπαχθεί στο οικείο πρόγραμμα συνταξιοδότησεως προ της συμπλήρωσεως του 50ού έτους της ηλικίας του.

[...]»

- 9 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατά πάγια νομολογία των εθνικών δικαστηρίων, το δικαίωμα σε ειδική αποζημίωση απολύσεως αποσβέννυται στην περίπτωση που ο εργαζόμενος δικαιούται, κατά τον χρόνο αποχωρήσεως από την επιχείρηση, τη χορήγηση συντάξεως γήρατος από ιδιωτικό ασφαλιστικό σύστημα στο οποίο έχει καταβάλει εισφορές ο εργοδότης, έστω και εάν ο εργαζόμενος επιλέξει να μην ασκήσει το σχετικό δικαίωμα. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που το ύψος της συντάξεως μειώνεται λόγω πρόωρης συνταξιοδότησεως.
- 10 Η οδηγία 2000/78 μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον νόμο 1417, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, για την τροποποίηση του νόμου περί απαγορεύσεως των διακρίσεων στην αγορά εργασίας (lov om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m. v.).

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 11 Ο Ο. Andersen προσελήφθη την 1η Ιανουαρίου 1979 από το Sønderjyllands Amtsråd, το οποίο διαδέχθηκε η Region Syddanmark (Περιφέρεια Νότιας Δανίας).

- 12 Στις 22 Ιανουαρίου 2006, η Region Syddanmark κοινοποίησε στον O. Andersen την απόφασή της να τον απολύσει μετά παρέλευση προθεσμίας εκπνέουσας στο τέλος Αυγούστου 2006. Η απόλυση αναγνωρίστηκε με διαιτητική απόφαση ως καταχρηστική.
- 13 Μετά τη λύση της σχέσεως εργασίας του με την Region Syddanmark, ο O. Andersen, ηλικίας τότε 63 ετών, επέλεξε να μην ασκήσει το δικαίωμα συνταξιοδότησεως αλλά να εγγραφεί στους οικείους οργανισμούς για την αναζήτηση εργασίας.
- 14 Στις 2 Οκτωβρίου 2006, ο O. Andersen ζήτησε από τον πρώην εργοδότη του την καταβολή ειδικής αποζημιώσεως απολύσεως αντιστοιχούσας σε μισθούς τριών μηνών, με το επιχείρημα ότι είχε συμπληρώσει χρόνο υπηρεσίας πλέον των 18 ετών.
- 15 Στις 14 Οκτωβρίου 2006, η Region Syddanmark απέρριψε την αίτησή του, βάσει του άρθρου 2a, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων, με την αιτιολογία ότι ο O. Andersen δικαιούταν συντάξεως για την οποία είχε καταβάλει εισφορές ο εργοδότης του.
- 16 Το Ingeniørforeningen i Danmark, σωματείο εργαζομένων, άσκησε εξ ονόματος του O. Andersen αγωγή κατά της ως άνω αποφάσεως ενώπιον του Vestre Landsret. Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το ενάγον στην κύρια δίκη ισχυρίζεται ότι το άρθρο 2a, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων αποτελεί μέτρο που εισάγει διακρίσεις μεταξύ των εργαζομένων ηλικίας άνω των 60 ετών, άρα ασύμβατο με τα άρθρα 2 και 6 της οδηγίας 2000/78. Η Region Syddanmark αμφισβητεί αυτό το επιχείρημα.

- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Vestre Landsret αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει η απαγόρευση αμέσων ή εμμέσων διακρίσεων λόγω ηλικίας, που επιβάλλεται με τα άρθρα 2 και 6 της οδηγίας 2000/78 [...], την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος να διατηρεί σε ισχύ νομική ρύθμιση στο πλαίσιο της οποίας ο εργοδότης, όταν καταγγέλλει τη σύμβαση εργασίας ενός εργαζομένου ο οποίος έχει απασχοληθεί αδι-αλείπτως στην ίδια επιχείρηση επί 12, 15 ή 18 έτη, υποχρεούται να καταβάλει κατά τον χρόνο καταγγελίας της συμβάσεως ποσό ίσο προς έναν, δύο ή τρεις μηνιαίους μισθούς, αντιστοίχως, αλλά η οποία ορίζει ότι η εν λόγω αποζημίωση δεν οφείλεται στην περίπτωση που ο μισθωτός εργαζόμενος, αμέσως μετά την καταγγελία και τη λύση της συμβάσεως εργασίας του, δικαιούται να λάβει σύνταξη γήρατος από ταμείο συντάξεων στο οποίο έχει καταβάλει εισφορές ο εργοδότης;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 18 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, επιβάλλεται να ελεγχθεί εάν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78 και, επί καταφατικής απαντήσεως, εάν αποτελεί περίπτωση διαφορετικής μεταχείρισεως λόγω ηλικίας η οποία μπορεί, ενδεχομένως, να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της εν λόγω οδηγίας.
- 19 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα κατά πόσον η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/78, επιβάλλεται να τονιστεί ότι, όπως προκύπτει τόσο από τον τίτλο όσο και από το προοίμιο αλλά και το περιεχόμενο και τον σκοπό αυτής, η οδηγία 2000/78 επιδιώκει να θεσπίσει γενικό πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλίσει σε όλους την ίση μεταχείριση «στην απασχόληση και την εργασία», προσφέροντάς τους επαρκή προστασία έναντι των διακρίσεων για έναν από τους απαριθμούμενους στο άρθρο 1 αυτής λόγους, μεταξύ των οποίων και η ηλικία.

- 20 Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αυτής, η οδηγία 2000/78 εφαρμόζεται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που παρέχονται στην Κοινότητα, «σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων», όσον αφορά, ιδίως, «τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχολήσεως, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών».
- 21 Το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων, αποκλείοντας γενικώς από την καταβολή ειδικής αποζημίωσης απολύσεως μια ολόκληρη κατηγορία εργαζομένων, θίγει τους όρους υπό τις οποίους αυτοί απολύονται κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/78. Επομένως, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται σε περίπτωση όπως αυτή από την οποία ανέκυψε η διαφορά ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 22 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα εάν η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση εισάγει διαφορετική μεταχείριση που συνδέεται ευθέως με την ηλικία υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, υπενθυμίζεται ότι, κατά το εν λόγω άρθρο, «η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1» της οδηγίας αυτής. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας ορίζει ότι, για τους σκοπούς της παραγράφου 1, άμεση διάκριση συντρέχει όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1 της ίδιας οδηγίας, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο
- 23 Εν προκειμένω, το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων έχει ως συνέπεια να αποστέρει από ορισμένους εργαζόμενους το δικαίωμα για ειδική αποζημίωση απολύσεως απλώς με το σκεπτικό ότι αυτοί μπορούν να λάβουν, κατά τον χρόνο της απολύσεώς τους, σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη τους στο πλαίσιο ασφαλιστικού συστήματος στο οποίο υπήχθησαν πριν συμπληρώσουν το 50ό έτος της ηλικίας τους. Πάντως, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, για την άσκηση του δικαιώματος συνταξιοδότησεως απαιτείται η συμπλήρωση ελάχιστου ορίου ηλικίας, το οποίο, στην περίπτωση του O. Andersen, ορίστηκε με συλλογική σύμβαση

εργασίας στα 60 έτη. Η εν λόγω διάταξη στηρίζεται επομένως σε κριτήριο άρρηκτα συνδεδεμένο με την ηλικία των μισθωτών.

- 24 Κατά συνέπεια, η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση συνεπάγεται διαφορετική μεταχείριση ευθέως συνδεδεμένη με την ηλικία υπό την έννοια του άρθρου 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78.
- 25 Επιβάλλεται, τρίτον, να εξετασθεί εάν αυτή η περίπτωση διαφορετικής μεταχειρίσεως δικαιολογείται ενδεχομένως υπό το πρίσμα του άρθρου 6 της οδηγίας 2000/78.
- 26 Συναφώς, το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78 ορίζει ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από ένα θεμιτό σκοπό, ιδίως δε από θεμιτούς σκοπούς της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επιτεύξεως του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία.
- 27 Όσον αφορά την εκτίμηση κατά πόσον ο σκοπός που επιδιώκεται με την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ρύθμιση είναι θεμιτός, επιβάλλεται, αφενός, η επισήμανση ότι σκοπός της ειδικής αποζημιώσεως απολύσεως είναι, όπως διευκρινίζει το αιτούν δικαστήριο αναφερόμενο στην αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου περί εργαζομένων, να διευκολύνει τη μετάβαση σε νέα εργασία εργαζομένων προχωρημένης ηλικίας, οι οποίοι έχουν σημαντική προϋπηρεσία στον ίδιο εργοδότη. Αφετέρου, μολονότι βούληση του νομοθέτη ήταν να περιορίσει την καταβολή της ως άνω αποζημιώσεως σε όσους εργαζόμενους δεν μπορούν, κατά τον χρόνο της απολύσεώς τους, να λάβουν σύνταξη γήρατος, εντούτοις από τις μνημονευθείσες από το αιτούν

δικαστήριο προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου προκύπτει ότι ο περιορισμός αυτός στηρίζεται στο σκεπτικό ότι εκείνοι που συνταξιοδοτούνται έχουν κατά κανόνα αποφασίσει να αποσυρθούν από την αγορά εργασίας.

- 28 Η Δανική Κυβέρνηση τόνισε, στις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι με τον περιορισμό που τίθεται στο άρθρο 2a, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων διασφαλίζεται, απλά και ορθολογικά, ότι οι εργοδότες δεν καταβάλλουν διπλή αποζημίωση στους απολυόμενους εργαζόμενους οι οποίοι διαθέτουν μεγάλη αρχαιότητα, πράγμα που δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό στον τομέα της απασχολήσεως.
- 29 Ο επιδιωκόμενος με την ειδική αποζημίωση απολύσεως σκοπός της προστασίας όσων εργαζομένων διαθέτουν σημαντική αρχαιότητα στην επιχείρηση και της ενισχύσεως για την επαγγελματική επανένταξή τους εμπίπτει στην κατηγορία των θεμιτών σκοπών της πολιτικής στον τομέα της απασχολήσεως και της αγοράς εργασίας υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.
- 30 Κατά τη διάταξη αυτή, οι ως άνω σκοποί μπορούν να δικαιολογούν, κατά παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως διακρίσεων λόγω ηλικίας, διαφορετική μεταχείριση ιδίως ως προς «την καθιέρωση ειδικών συνθηκών [...] για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για [...] τους ηλικιωμένους [...], προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους».
- 31 Κατά συνέπεια, σκοποί όπως οι επιδιωκόμενοι με την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση πρέπει, κατ' αρχήν, να λογίζονται ως δικαιολογούντες «αντικειμενικά και λογικά», «στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου», όπως ορίζει το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78, διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας.

- 32 Πέραν τούτου, πρέπει να ελεγχθεί, σύμφωνα με το γράμμα της ανωτέρω διατάξεως, εάν τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των σκοπών αυτών είναι «πρόσφορα και αναγκαία». Επιβάλλεται, εν προκειμένω, να ελεγχθεί εάν το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων καθιστά δυνατή την επίτευξη των επιδιωκόμενων από τον νομοθέτη σκοπών στους τομείς της πολιτικής απασχολήσεως χωρίς ωστόσο να θίγει υπέρμετρα τα θεμιτά συμφέροντα όσων εργαζομένων αποκλείονται, συνεπεία αυτής της διατάξεως, από την καταβολή της εν λόγω αποζημιώσεως για τον λόγο ότι πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος για την οποία έχει καταβάλει εισφορές ο εργοδότης (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2007, C-411/05, Palacios de la Villa, Συλλογή 2007, σ. I-8531, σκέψη 73).
- 33 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιλογή των μέτρων που μπορούν να λάβουν προς επίτευξη των σκοπών τους στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχολήσεως (απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2005, C-144/04, Mangold, Συλλογή 2005, σ. I-9981, σκέψη 63, και προπαρατεθείσα απόφαση Palacios de la Villa, σκέψη 68). Πάντως, αυτό το περιθώριο εκτιμήσεως δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καθιστά άνευ αντικείμενου την εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω φύλου (απόφαση της 5ης Μαρτίου 2009, C-388/07, Age Concern England, Συλλογή 2009, σ. I-1569, σκέψη 51).
- 34 Συγκεκριμένα, η καταβολή ειδικής αποζημιώσεως απολύσεως σε όσους μόνον εργαζομένους δεν πρόκειται να λάβουν, κατά τον χρόνο της απολύσεώς τους, σύνταξη γήρατος για την οποία έχει καταβάλει εισφορές ο εργοδότης τους δεν στερείται προφανώς λογικής εφόσον ληφθεί υπόψη ο επιδιωκόμενος από τον νομοθέτη σκοπός να παράσχει ενισχυμένη προστασία σε όσους εργαζόμενους δεν μπορούν να αναζητήσουν ευχερώς νέα εργασία λόγω της αρχαιότητάς τους στην επιχείρηση. Το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων καθιστά επίσης δυνατό τον περιορισμό ενδεχόμενων καταχρήσεων, όπως η καταβολή αποζημιώσεως σε εργαζόμενο με σκοπό την ενίσχυσή του στην αναζήτηση νέας εργασίας μολονότι αυτός πρόκειται να συνταξιοδοτηθεί.
- 35 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι διάταξη όπως αυτή του άρθρου 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων δεν είναι προδήλως ακατάλληλη για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη θεμιτού σκοπού στον τομέα της πολιτικής απασχολήσεως.

- 36 Επιβάλλεται περαιτέρω να ελεγχθεί εάν το επίμαχο μέτρο βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος από τον νομοθέτη σκοπός.
- 37 Όπως συναφώς προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο καθώς και οι διάδικοι στην κύρια δίκη και η Δανική Κυβέρνηση, ο νομοθέτης, κάνοντας χρήση του ευρέως περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησεως, επιδίωξε την εξισορρόπηση θεμιτών πλην όμως αντιτιθέμενων συμφερόντων.
- 38 Κατά τα στοιχεία αυτά, ο νομοθέτης προέβη σε στάθμιση μεταξύ της προστασίας όσων εργαζομένων είναι, λόγω της αρχαιότητάς τους στην επιχείρηση, μεγαλύτεροι σε ηλικία και της προστασίας των νεότερων εργαζομένων, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα σε ειδική αποζημίωση απολύσεως. Από τις παρατεθείσες από το αιτούν δικαστήριο προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου 1417, της 22ας Δεκεμβρίου 2004, με τον οποίο μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η οδηγία 2000/78, προκύπτει συναφώς ότι ο νομοθέτης έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι η ειδική αποζημίωση απολύσεως αποτελεί, ως μέσο ενισχυμένης προστασίας κατηγορίας εργαζομένων καθοριζόμενης βάσει της αρχαιότητάς τους στην υπηρεσία, περίπτωση διαφορετικής μεταχειρίσεως εις βάρος των νεότερων εργαζομένων. Η Δανική Κυβέρνηση παρατηρεί επίσης ότι, με τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της ειδικής αποζημίωσης απολύσεως τον οποίο εισάγει το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων, επιτυγχάνεται να μην επεκταθεί πέραν αυτού που είναι αναγκαίο ένα μέτρο κοινωνικής προστασίας το οποίο δεν προορίζεται για εφαρμογή στους νεότερους εργαζόμενους.
- 39 Επιπλέον, η ως άνω κυβέρνηση παρατήρησε ότι με το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο επιχειρείται στάθμιση μεταξύ της προστασίας των εργαζομένων και των συμφερόντων των εργοδοτών. Το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο σκοπό έχει να διασφαλίσει, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας και την ανάγκη περιστολής των καταχρήσεων, ότι η ειδική αποζημίωση απολύσεως θα καταβάλλεται μόνο στα πρόσωπα για τα οποία προορίζεται, δηλαδή σε όσους επιθυμούν να παραμείνουν επαγγελματικά ενεργοί αλλά λόγω της ηλικίας τους αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την εξεύρεση

νέας εργασίας. Με το ίδιο μέτρο αποτρέπεται το ενδεχόμενο οι εργοδότες να υποχρεώνονται στην καταβολή ειδικής αποζημίωσης απολύσεως προς όσους πρόκειται επιπροσθέτως να λάβουν σύνταξη γήρατος κατόπιν της απολύσεώς τους.

- 40 Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων, στον βαθμό που αποκλείει την καταβολή ειδικής αποζημίωσης απολύσεως σε όσους εργαζόμενους πρόκειται να λάβουν, κατά τον χρόνο της απολύσεώς τους, σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη τους, δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που επιχειρεί να συμβιβάσει.
- 41 Πάντως, η διαπίστωση αυτή δεν καθιστά δυνατή την πλήρη απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό διευκρίνισε ότι, δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, όσοι έχουν απλώς δικαίωμα να λάβουν σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη τους εξομοιούνται προς όσους πρόκειται όντως να λάβουν τη σύνταξη αυτή.
- 42 Είναι βέβαιο ότι σκοπός της παρεμβάσεως του Δανού νομοθέτη ήταν η αποφυγή υπέρμετρης βλάβης στα συμφέροντα των εργαζομένων λόγω του ως άνω αποκλεισμού. Ειδικότερα, από το 1996, το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων ορίζει ότι ο αποκλεισμός της καταβολής ειδικής αποζημίωσης απολύσεως δεν ισχύει για όσους εργαζόμενους υπήχθησαν μετά τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας τους στο συνταξιοδοτικό σύστημα του εργοδότη τους. Επομένως, με τη διάταξη αυτή καθίσταται δυνατή η καταβολή της ως άνω αποζημίωσης σε εργαζόμενους οι οποίοι, καίτοι τυγχάνουν συντάξεως, δεν ήσαν ασφαλισμένοι στο σύστημα του οικείου επαγγελματικού κλάδου επί αρκετά μακρό χρονικό διάστημα ώστε να δικαιούνται σύνταξη που να τους διασφαλίζει εύλογο εισόδημα ανάλογο του μισθού.
- 43 Παρά ταύτα, η εφαρμογή του άρθρου 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων έχει ως συνέπεια να αποκλείει από την καταβολή ειδικής αποζημίωσης απολύσεως όλους τους εργαζόμενους που πληρούν τις προϋποθέσεις για να λάβουν, κατά τον χρόνο της απολύσεώς τους, σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη τους και που

υπήχθησαν στο αντίστοιχο συνταξιοδοτικό σύστημα πριν το 50ό έτος της ηλικίας τους. Επιβάλλεται λοιπόν να εξετασθεί εάν ο αποκλεισμός αυτός βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών.

- 44 Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο και η Δανική Κυβέρνηση, ο αποκλεισμός αυτός στηρίζεται στο σκεπτικό ότι κατά κανόνα οι εργαζόμενοι αποχωρούν από την αγορά εργασίας όταν πληρούν τις προϋποθέσεις για να λάβουν σύνταξη γήρατος από τον εργοδότη τους και υπήχθησαν στο οικείο σύστημα πριν το 50ό έτος της ηλικίας τους. Με βάση αυτήν την εκτίμηση, η οποία στηρίζεται στην ηλικία, εργαζόμενος ο οποίος, καίτοι πληροί τις προϋποθέσεις για να του χορηγηθεί σύνταξη από τον εργοδότη του, επιθυμεί προσωρινώς να παραιτηθεί από το σχετικό δικαίωμα προκειμένου να συνεχίσει την επαγγελματική του σταδιοδρομία δεν θα μπορεί να τύχει της ειδικής αποζημίωσης απολύσεως, σκοπός της οποίας είναι ακριβώς η προστασία του εργαζομένου. Συνεπώς, εφόσον είναι θεμιτό να αποφεύγεται η καταβολή της αποζημίωσης αυτής σε όσους αναζητούν όχι νέα εργασία αλλά, αντ' αυτής, εισόδημα με τη μορφή συντάξεως γήρατος χορηγούμενης στο πλαίσιο επαγγελματικού συνταξιοδοτικού συστήματος, το επίμαχο μέτρο έχει ως συνέπεια να αποκλείει από την αποζημίωση αυτή όσους απολυόμενους εργαζόμενους επιθυμούν να παραμείνουν στην αγορά εργασίας για τον λόγο και μόνον ότι μπορούν, λόγω ιδίως της ηλικίας τους, να λαμβάνουν σύνταξη.
- 45 Το μέτρο αυτό καθιστά δυσχερέστερη για τους εργαζόμενους, οι οποίοι μπορούν ήδη να λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, την περαιτέρω άσκηση του δικαιώματος εργασίας, επειδή, κατά τη μετάβασή τους σε μια νέα εργασιακή σχέση, δεν έχουν την οικονομική στήριξη της ειδικής αποζημίωσης απολύσεως σε αντίθεση με τους λοιπούς εργαζόμενους οι οποίοι έχουν εργαστεί για εξίσου μεγάλο χρονικό διάστημα.
- 46 Επιπλέον, το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο απαγορεύει σε μια ολόκληρη κατηγορία εργαζομένων, καθοριζόμενη με βάση την ηλικία τους, να παραιτούνται προσωρινώς από την είσπραξη συντάξεως γήρατος από τον εργοδότη τους προκειμένου να τύχουν της ειδικής αποζημίωσης απολύσεως, σκοπός της οποίας είναι να τους βοηθήσει να αναζητήσουν νέα εργασία. Ως εκ τούτου, το μέτρο αυτό μπορεί να υποχρεώσει τους εν λόγω εργαζόμενους να αποδεχτούν σύνταξη γήρατος χαμηλότερη

από εκείνη την οποία θα μπορούσαν να αξιώσουν εάν παρέμεναν επαγγελματικώς ενεργοί μέχρι μια πιο προχωρημένη ηλικία, άρα συνεπάγεται μακροπρόθεσμα μια σημαντική απώλεια εισοδημάτων για αυτούς.

- 47 Εξ αυτού έπεται ότι το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων, καθόσον αποκλείει την καταβολή ειδικής αποζημιώσεως απολύσεως σε εργαζόμενο ο οποίος, καίτοι πληροί τις προϋποθέσεις για να τύχει συντάξεως γήρατος από τον εργοδότη του, επιθυμεί να παραιτηθεί προσωρινώς από την είσπραξη αυτής της συντάξεως προκειμένου να συνεχίσει την επαγγελματική του σταδιοδρομία, έχει ως συνέπεια να θίγει υπέρμετρα τα θεμιτά συμφέροντα όσων εργαζομένων τελούν σε αυτήν την κατάσταση και βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με τη διάταξη αυτή σκοπών κοινωνικής πολιτικής.
- 48 Επομένως, η απορρέουσα από το άρθρο 2α, παράγραφος 3, του νόμου περί εργαζομένων διαφορετική μεταχείριση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.
- 49 Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν ερώτημα επιβάλλεται η απάντηση ότι το άρθρο 2 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 έχουν την έννοια ότι αποκλείουν εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας όσοι εργαζόμενοι πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος από τον εργοδότη τους στο πλαίσιο συνταξιοδοτικού συστήματος στο οποίο υπήχθησαν πριν τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας τους δεν μπορούν, εξαιτίας αυτού και μόνο του γεγονότος, να τύχουν της ειδικής αποζημιώσεως απολύσεως, η οποία αποσκοπεί να βοηθήσει την επαγγελματική επανένταξη όσων εργαζομένων έχουν προϋπηρεσία άνω των δώδεκα ετών στην επιχείρηση.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 2 και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, έχουν την έννοια ότι αποκλείουν εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας όσοι εργαζόμενοι πληρούν τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος από τον εργοδότη τους στο πλαίσιο συνταξιοδοτικού συστήματος στο οποίο υπήχθησαν πριν τη συμπλήρωση του 50ού έτους της ηλικίας τους δεν μπορούν, εξαιτίας αυτού και μόνο του γεγονότος, να τύχουν της ειδικής αποζημίωσης απολύσεως, η οποία αποσκοπεί να βοηθήσει την επαγγελματική επανένταξη όσων εργαζομένων έχουν προϋπηρεσία άνω των δώδεκα ετών στην επιχείρηση.

(υπογραφές)